

Nick Hornby

Isus od Bradavica

Nikad mi nisu rekli o čemu se radi niti su mi ikad rekli zašto trebaju nekoga poput mene. Vjerojatno ne bih ni prihvatio taj jebeni posao da jesu, iskreno rečeno. A da sam imao soli u glavi već bih ih prvi dan pitao, jer kad sad razmislim, bilo je nekoliko naznaka: sve su nas posjeli u krug u toj nekoj kao zbornici, rekli nam što se smije, a što ne, i nije mi ni palo na pamet da sam gotovo jedini muškarac mlađi od šezdeset godina kojeg su zaposlili. Bilo je nekoliko sredovječnih žena i hrpa starih prdonja, polupenzioniranih, koji su izgledali kao da su nekad bili vojnici, ali je bio samo jedan tip približno mojih godina, a taj je bio sićušan – mali afrički šmokljan, Geoffrey, koji je izgledao kao da bi poletio kao strijela da se nešto dogodi. Ali katkad zaboravim kako izgledam, ako znate na što mislim. Sjedio sam tamo i slušao što neka ženska priča o fotografiranju blicom i koliko se blizu smije prići i takve stvari, i bio sam nekako više glava nego tijelo jer ste, ako slušate što netko priča, glava, zar ne? Mozak, a ne tijelo. Ali moj je smisao – moj smisao ovdje, na ovome mjestu, za ovaj posao – to što sam visok dva metra i imam 95 kilograma. Nije ni samo to, nego i izgledam... mislim, spretno, valjda. Izgledam kao da se mogu pobrinuti sam za sebe, mislim zbog tetovaža i obrijane glave i tih stvari. Ali katkad zaboravim. Ne zaboravim kad odmjeravam nekog malog krelca pred klubom, nekog devetnaestogodišnjaka u jakni od 200 funti koji pokušava zadiviti komade time što mi nešto dobaci; ali kad gledam nešto na telki, neki dokumentarac ili tako nešto, ili dok spremam djecu na spavanje, ili

dok čitam, onda si ne mislim, ono, jebote al' sam velik. Uglavnom, dok sam slušao tu žensku, zaboravio sam, pa kad mi je rekla da ću biti u Južnom pohanom pilećem krilu i paziti na broj 49, nisam ni pitao 'Zašto baš ja? Zašto trebate velikog tipa u Južnom?' Samo sam se pokupio, k'o budala. Ni na tren nisam pomislio da sam na nekom posebnom zadatku.

Prihvatio sam posao jer sam Lisi obećao da ću se ostaviti rada noću u klubu. Nije bilo toliko zbog radnoga vremena – od ponedjeljka do četvrtka od deset do tri, petak i subota od deset do pet, klub nedjeljom ne radi. Dobro, sjebe vikende i nikad ujutro ne vidim djecu, ali mogao sam ih pokupiti poslije škole, dati im večeru, a Lisa se nije trebala brinuti za čuvanje ili nešto tako. Radi u zubnoj ordinaciji kraj ulice Harley, pristojan posao, dobar šef, dobra plaća, normalno radno vrijeme, i kako ja cijeli dan nisam radio, snalazili smo se. Mislim, nije bilo savršeno jer je zapravo uopće nisam ni viđao – dok bismo stavili djecu na spavanje i dok bismo nešto pojeli, došlo bi vrijeme da se fino zrihtam i odem na posao. Ali oboje smo recimo znali da je to samo privremeno i da ću kad-tad raditi nešto drugo, ali nismo imali pojma što. Nisam zapravo ni razmišljao o tome. Katkad me pita što bih radio da mogu birati i uvijek joj kažem da bih bio Tiger Woods – dobiva milijune dolara tjedno, poslijepodneva provodi lupajući loptice za golf na mjestima kao Španjolska, Florida, ima prekrasne plavuše (osim što joj taj dio nikad ne spomenem). A ona kaže ne, ozbiljno te pitam, a ja kažem, ozbiljno ti velim, a ona kaže, ne, moraš biti realističan. Pa ja kažem, a u čemu je onda smisao igre? Pitaš me što bih radio da imam izbora i kažem ti, a onda mi kažeš da nemam jebenog izbora. Što onda trebam reći? A ona kaže, ali prestar si da bi bio profesionalni golfer – i ima pravo, imam trideset osam godina – i previše pušiš. (Kao da jebeni golf ne možeš igrati ako pušiš.) Izaberi nešto drugo. A ja kažem, dobro, onda ću biti jebeni Richard Branson. A ona kaže, pa ne možeš samo pos-

tati Richard Branson. Najprije moraš nešto raditi. A ja kažem, dobro, onda ću najprije biti izbacivač. I onda odustane.

Znam da su joj namjere dobre, i znam da me pokušava natjerati da razmislim o svome životu, i o tome da starim i sve to, ali istini za volju, imam trideset osam godina, nemam ni škole ni zvanja i sretan sam što uopće imam posao da mlattim narkiće pred klubom. Lisa je sjajna, i ako razmislite, znatćete da samim time što pita pokazuje da me voli i da ima visoko mišljenje o meni, jer ona zaista misli da imam izbora i da će netko imati isto toliko povjerenja u mene. Htjela bi da kažem, ah, htio bih imati sam svoj majstor dućan, ili htio bih biti računovođa, a onda bi sljedećeg dana došla s hrpom brošura, ali ja ne želim imati sam svoj majstor dućan i ne želim biti računovođa. Znam za što imam dara. Imam dara biti velik i time se koristim najbolje što mogu. Ako je netko pita čime se bavim, kaže da sam savjetnik za sigurnost, ali ako sam ja pokraj kad to kaže, nasmijem se i kažem da sam izbacivač. Ne znam što bi sad rekla. Vjerojatno da sam stručnjak za umjetnost. Samo gledajte. Za dva tjedna će me gnjaviti da se obratim TV aukciji. Katkad ne znam u kojem ona to svijetu živi. Mislim da to ima veze sa zubnom ordinacijom. Stalno upoznaje ljude koji imaju gomilu novca, a glupi su kao ja, polovica njih, pa joj se pobrkaju moguće i nemoguće stvari.

Ali, kao što sam već rekao, nije u pitanju bilo radno vrijeme kluba. Nedavno je bilo nekoliko neugodnih situacija, a ja sam joj to ispričao jer sam se prestrašio, pa je onda, normalno, poludjela i ja sam joj obećao da ću pokupiti prnje. Vidite, danas je problem u tome što nije bitno koliko je netko spretnan. Mislim, polovicu sam onih klinaca koji su dolazili u Casablancu doslovce mogao jednom rukom primiti za vrat i podići, a kad to možete... Reći ću vam ovako, nisam trebao prečesto mijenjati gaće. (Ali svejedno ih mijenjam, svaki dan, da ne bi slučajno pomislili da sam nehigijenska stoka.) Ali u današnje su doba svi opremljeni. Nitko ne kaže, razbit ću te. Svi kažu, srezat ću te, probost ću te, a ja im

velim, da, da, a onda vam pokažu što imaju i mislite si, jebiga, ovo više nije za šalu. Jer kako da se brinete sami za sebe kad netko ima nož? Ne možete. U svakom slučaju, prije nekih mjesec dana nekog sam ljigavca bacio van iz kluba jer je pretjerao s nekom curom koja je došla s prijateljicama. Priznajem da sam ga opalio jednom više nego što je bilo strogo potrebno jer mi je fakat išao na živce. Sljedeće što se sjećam jest da je izvadio neku... ne znam, nešto... tako nešto prije nisam vidio, ali bilo je kao neka bodlja dugačka petnaestak centimetara, jebeno oštra i hrđava, i počeo mi je gurati pod nos i govoriti mi da sam mrtav. Imao sam sreće, jer se bojao pa ju je skroz naopako primio i šiljak je bio uperen prema podu, a ne prema meni pa sam mu iz sve snage udario ruku i pala mu je, a ja sam se bacio na njega. Pozvali smo policiju i otfurali su ga, ali kad su otišli, popizdio sam. Bilo mi je dosta. Znam što ljudi misle: misle da ako si izabrao takav posao, samo tražiš da se nešto dogodi, a vjerojatno to i želiš. Zato što si gorila koji uživa mlatiti ljude. Dobra večer u Casablanci je za mene večer kad se baš ništa ne dogodi. Mislim, dobro, vjerojatno neke neću pustiti unutra jer su maloljetni ili totalno razvaljeni, ali ja svoj posao vidim tako da omogućim ljudima da se dobro zabave i da se ne moraju bojati kretena. Zaista. Mislim, dobro, nisam Majka Terezija ili tako netko, ne činim dobra djela i ne spašavam svijet, ali ako ga tako pogledate, to i nije tako usran posao. Ali ja sam obiteljski čovjek. Ne mogu si dopustiti da mi netko maše hrđavom bodljom pod nosom u dva ujutro. Ne želim umrijeti pred nekim glupim klubom. Ispričao sam to Lisi i razgovarali smo, pa sam pokupio prnje. Imao sam sreće jer sam samo dva tjedna bio bez posla. Nisu mi dali socijalnu pomoć jer sam samovoljno napustio prijašnje zaposlenje. 'Ali seronja je imao hrđavu bodlju', rekao sam. 'E, pa to ste trebali raspraviti s poslodavcem', rekla je. Kao da bi mi ponudili posao u uredu. Ili klinцу s bodljom uputiti pismeno upozorenje. Ali nije ni bilo tako bitno jer sam gotovo odmah preko

burze našao ovaj posao. Puno manja plaća, ali bolje radno vrijeme. Fino su me preveslali. Mislio sam si, što ima teško u stajanju pred slikom?

I tako. Imali smo sat upoznavanja, a onda su nas proveli kroz galeriju i odveli na naše položaje. Dok smo hodali pokušao sam se sjetiti jesam li ikad prije bio u umjetničkoj galeriji. Čovjek bi rekao da bi se toga sjećao, ali problem je u tome što umjetničke galerije izgledaju točno onako kako mislite da će izgledati – hrpe hodnika u kojima vise slike i ljudi šecu. Pa otkud da onda znam jesam li bio u galeriji ili ne? Imam osjećaj da jesam, ali možda sam ih samo vidio na telki ili u filmovima – ima onaj dio u *Obučena da ubije* kad joj se onaj tip upucava i stalno se viđaju u različitim prostorijama. Ali jedno sigurno znam: nikad se nisam dobro zabavio u galeriji. Ako sam ikada bio, onda je to bilo sa školom i dosađivao sam se do besvijesti kao i gotovo uvijek kad bih nekamo išao sa školom. Sad se sjećam samo onog kad smo išli nekamo na neke rimske ruševine pa sam zdiplio nekoliko kamenčića iz nekog mozaika. Stajao sam na rubu i nogom olabavio nekoliko komada pa sam se, dok je učitelj nešto pričao, sagnuo kao da vežem cipelu i ubacio ih u džep. Kad smo se vratili u bus, pokazao sam dečkima što sam napravio i ispalo je da su svi napravili isto pa smo na kraju pola onog jebenog poda držali u rukama. Sljedeće smo vidjeli kako tip koji je to čuvao naganja bus po cesti i svi smo se morali javiti i staviti to što smo maznuli u najlon vrećicu. Imali smo puno problema zbog toga. U svakom slučaju, pretpostavljam da smo išli u neku umjetničku galeriju, ali se ne sjećam, jer nitko od nas nije izašao sa slikom.

Stvar je u tome da je, što se tiče nekoliko prvih prostori-ja, ova galerija kao normalna galerija – slike voća i slično, a onda je postala čudna. Najprije smo prošli kroz pet prostori-ja u kojima slike ne predstavljaju ništa, nego su samo mrlje, a onda kad dođemo do našeg dijela, tamo uopće nema puno slika. Posvuda su komadi životinja, i šator, i ping-pong lop-

tice koje lebde na zračnim strujama, i mala betonska kućica i videosnimke ljudi koji čitaju poeziju. Više izgleda kao javni sat u školi nego kao umjetnička galerija – znate kako to izgleda, ovdje biologija, tamo fizika, engleski tamo iza, novinarstvo tamo kod WC-a...

‘To sam mogao i ja napraviti’, veli neki jadni stari prdo-nja Tommy koji se već nešto bunio oko dužine stanke za kavu. ‘Da, sad bi mogao, pizdo stara’, rekao sam mu. ‘Sad kad si ih vidio. Svatko bi mogao. Ali nisi se tog sjetio. Sad je kasno.’ Bio sam zadovoljan time. To sam pokupio od nekog svog učitelja osim onog ‘pizdo stara’. To je moje. Jednom smo čitali neku pjesmu i jedan je dečko rekao apsolutno što i Tommy: ‘To sam mogao i ja napraviti’ zato što je pjesma bila lagana. Bila je kratka, nije bilo teških riječi, i nije se rimovala. A učitelj je rekao: ‘Ne, nisi mogao. Sad bi mogao, jer bi je mogao jednostavno prekopirati. Ali ti se toga nisi sjetio.’ Mislio sam da je to mudro. U svakom slučaju, otkad sam mu rekao da je stara pizda, Tommy sa mnom nije razgovarao, i drago mi je.

Živo mi se jebe je li to umjetnost ili ne, i tko to može napraviti. Poanta je u tome da ta naša galerija nije dosadna. Druge prostorije, one sa slikama krava, one su dosadne. Ali naše prostorije gdje su prave krave, u komadima, one nisu. U svemu tome mora biti neka pouka, zar ne? Mislim, to se može s kravama i šatorima i malim kućama, ali jebi ga, ne može se recimo s rijekom. Ipak bi je morali naslikati.

Nego. Grupa nam se sve više smanjivala, jer nas je ženska koja nas je vodila do položaja ostavljala putem, kao autobus. I ispalo je da sam ja zadnji putnik. Kao kad smo Lisa i ja išli na ljetovanje u Španjolsku s nekom sumnjivom agencijom, prije puno godina, prije nego što smo dobili djecu. Na aerodromu nas je pokupio autobus i svako drugo govno su prije nas ostavili po hotelima, jer je ispalo da je naš hotel je-bena tri kilometra udaljen od plaže. Moja slika je bila otpri-

like ista priča. Bila je skroz sa strane, u posebnoj prostoriji i preko ulaza je bio zastor tako da je bila odvojena od ostalih. Vani je bio natpis na kojem je pisalo: ‘POZOR! U ovoj je prostoriji kontroverzni izložak. Molimo ne ulazite ako mislite da biste se mogli uvrijediti. Zabranjen ulaz osobama mlađim od 18 godina.’ Ona ženska o tome nije ništa rekla. Samo je ignorirala. Nije me ni pitala bih li se *ja* možda uvrijedio.

‘Ti si ovdje’, rekla je. ‘Pazi se. Očekujemo probleme.’ I onda je otišla.

Prošao sam iza zavjese, a tamo, na zidu prekoputa, visjela je Isusova slika. Rekao bih da je bila visoka otprilike tri metra, a široka metar i pol do dva, tako nešto. Izgledala je kao slike koje ste već vidali – sklopljene oči, na glavi kruna od trnja. Tako je izgledao dok je bio na križu. Zar ne? Slika je kao krupni kadar, glava i ramena tako da se vidi samo dječlić križa, ali što ova slika pokazuje, a druge ne – barem ne za mene – je to koliko jest jebeno moralo boljeti biti pribijen. Obično izgleda kao da drijema, ali na ovoj mu je lice potpuno izobličeno od boli. Velim vam, ne biste htjeli biti na njegovu mjestu. Zato sam najprije pomislio, jebo te, ovo je dobra slika. Zato što se zamisliš nad njom, a ja ne razmišljam o takvim stvarima baš često. Nisam bio ni blizu Isusu od vjenčanja Lisine sestre, prije tri godine.

A drugo što sam pomislio – na trenutak sam bio zaboravio na natpis, zastor i sve to – koga bi to moglo uvrijediti? Jer možete ući u bilo koju crkvu i vidjeti tako nešto. Možda ne tako realistično, više dječju verziju, ali, u pravilu istu stvar: bradu i brkove, krunu od trnja, tužan izgled. Jer, vidite, iz daleka se nije vidjelo kako je napravljena. Kad prođete iza zavjese vidite samo sliku, i lice. Morate se sasvim približiti da bi išta drugo vidjeli. Zato mi nije bilo jasno, čemu sva ta frka. Mislio sam samo: veliki vjernici. Luđaci. Jer većina njih i

jest, zar ne? Mislim, svakomu njegovo i sve to, ali ne biste se baš htjeli oženiti nekim takvim, zar ne?

Pred slikom je stajao stolac i krenuo sam prema njemu da sjednem. I kako sam se približavao, vidio sam da je slika napravljena od stotina – tisuća, možda milijuna – kvadratića, kao oni mozaici koje sam maznuo na rimskim ruševinama. A kad sam došao skroz blizu vidio sam da su ti milijuni kvadratića zapravo sličice, i da je na svim sličicama bila barem jedna ženska sisa. Znači... znate one slike koje su napravljene od točkica? E, pa tako je napravljena i ova Isusova slika, samo što su sve točkice bradavice. A tako se slika i zove – Isus od Bradavica. Bilo je velikih sisa, malih sisa, velikih bradavica, malih bradavica, crnih sisa, bijelih sisa. A na nekim su slikama bile i do četiri sise, i vidjelo se da su sve slike iz pornografskih časopisa i da ih je sve izrezao i polijepio. To je sigurno trajalo godinama. I sad mi je bilo jasno čemu onaj natpis.

Slika mi je onda bila odvratna. Prije dvije minute mi se sviđala, sad mi je bila odvratna. A i tip koji ju je napravio bio mi je odvratan. Drkadžija. Otišao sam pogledati ime autora i ispalo je da je žena. Martha Marsham. Kako možeš biti žensko i napraviti tako nešto? Mislio sam. Mogao bih shvatiti da ju je napravio neki tip, tip s previše porno časopisa i bez ženske. Ali komad? I nadao sam se da će netko uspjeti nekako sjebati sliku, i ako do toga dođe, rekao sam si, neću ga pokušati zaustaviti. Možda im čak i pomognem. Jer zbilja je uvredljiva, zar nije, Isus napravljen od bradavica? To nije u redu.

Jednu sam stvar zaboravio spomenuti: sve ovo događalo se oko šest popodne i izložba još nije bila otvorena za javnost. Trebala se otvoriti sljedećeg dana, ali mi smo pozvani da odradimo pripreme za otvorenje. Još uvijek sam gledao te sličice kad su došli prvi gosti: s čašama vina u rukama. Bilo mi je malo neugodno, kao da su me uhvatili kako gledam proste

slike, što sam zapravo i radio, ako bolje razmislite. A i ako ne. Prestao sam gledati, brzo, i stao pokraj stolca držeći ruke iza leđa i gledajući pred sebe kao da sam na straži, a nekih dvoje, čovjek i žena, gledali su sliku.

‘Baš je zgodna, nije li?’ rekla je žena. Bila je tu negdje mojih godina, kratke kose, prilično otmjena.

‘Je li?’ Tip baš nije djelovao siguran pa sam odlučio da mi se on više sviđa, iako je imao lepršavu kosu, aparatič za zube i odijelo.

‘Ne misliš tako?’

Slegnuo je ramenima i otišli su iz prostorije. Nije bilo onog, onog u čemu uživaju u humorističnim serijama, kad si glade bradu i pričaju gluposti. (Tog nikad nema, koliko znam iz iskustva koje sad traje dva dana. Većina ih ne priča puno. Pogledaju i odu. Ako se mene pita, mislim da ih je strah da ne bi pričali gluposti, a to me živcira jer nakon što sam tamo prosjedio duže vrijeme, htio sam čuti gluposti. Nešto čemu se mogu smijati. Ali toga nema.) Sljedeći par koji je ušao bio je mlađi, rane dvadesete, studentski tip, i više sam ih zanimao ja nego slika.

‘U, jebo te’, veli tip.

‘Što je?’

‘Pogledaj ga.’

I djevojka me pogleda i počne se smijati. Imao sam osjećaj kao da sam dio izložbe, a nisam uspio čuti što pričaju.

‘Ah’, rekla je. ‘Ne možeš im zamjeriti.’

A onda su i oni otišli. Dotada sam već pomalo počeo sažalijevati tu neku Marthu. Mislim, jebeš se s tom stvari tko zna koliko dugo, a ljudi samo dođu, pogledaju mene, nasmiju se i otpizde. Mogao bih je tražiti da mi da pola tantijema ili što već dobije.

Čim su studenti otišli zastor se odmaknuo i čuo sam ženski glas kako veli: ‘Ta-da!’, a onda je ušla cijela grupa ljudi – dva mlađa frajera, stariji par i mlada žena.

‘Ah, Martha’, veli starija žena. ‘Divna je. To će ih pokrenuti.’ Pa sam pogledao grupu i odmah sam pogodio da su joj to mama i tata, dečko i možda brat. Martha ima oko trideset godina i zapravo ne izgleda kako sam je zamišljao – nema osušenu kosu, nema probušen nos, ništa takvog. Zapravo, izgleda normalno. Ima neku dugu zelenu recimo indijsku suk-nju i nešto što izgleda kao prugasti muški sako, i ima dugu kosu, ali... dobro izgleda. Prijateljski.

Na tren sam se pitao znaju li joj mama i tata za te bradavice jer se i meni svidjela kad sam tek ušao u prostori-ju. Ali onda sam shvatio da je to glupo jer bi im valjda tako nešto rekla prije nego uđu ili davno prije. Kakvi su onda to roditelji? Znam što bi se meni dogodilo da sam svom tati rekao da radim Isusovu sliku od ženskih sisa. Najprije bi vjerojatno htio vidjeti sise, ali bi me namlatio zbog ovog s Isusom... Zato sam promatrao Marthine mamu i tatu i pokušao ih skužiti. Tata joj je bio visok, u trapericama i imao je dugu sijedu kosu svezanu u rep, a mama joj je isto bila u trapericama, ali je malo više djelovala kao nečija majka nego što je on izgledao kao nečiji otac. No svi su izgledali kao umjetnici. Izgledali su kao da svi doma skupa sjede, puše travu i slikaju. Zato joj vjerojatno nitko nije prigovarao što je napravila Isusa od pornografije.

‘Hoću da se slikamo’, reče Martha. ‘Svi skupa.’ A onda je pogledala mene. ‘Biste li?’

‘Može’, rekao sam.

‘Usput, ja sam Martha.’

‘Dave.’

‘Bok, Dave.’ Rukovali smo se, a onda mi je dala svoj fotoapar-arat i slikao sam ih kako stoje tamo, cerekaju se i upiru

prstima, i nisam znao je li to u redu, mislim, s obzirom na to kakva je slika. Ali baš u tom trenutku poželio sam da ih bolje poznam, ili ljude poput njih, jer su se činili dragi i sretni i zanimljivi. Htio sam tatu sa sijedom repom umjesto onoga starog prdonje koji je stalno tupio o jebenim Ircima i jebenim crncima; činilo mi se da, da sam imao takvog tatu ne bih završio u vojsci, a to mi je bila najveća pogreška u životu.

Htio sam ih svašta pitati. Htio sam nju, Marthu, pitati zašto je učinila to što je učinila, i zašto je morala uzeti baš bradavice, i zašto baš Isusa, i je li zapravo htjela ljude uzrujati. A njih sam htio pitati, srame li je se ili su ponosni ili što već. Ali nisam ništa pitao, i nisam bio ništa pametniji slušajući što su govorili; nakon fotografiranja razgovarali su o tome gdje će jesti i je li tko poznati došao na prijem i takve stvari. Prije nego što su otišli, Martha mi je prišla i poljubila me u obraz i rekla: ‘Hvala.’ A ja sam rekao, ono: ‘Ma, nema na čemu.’ Ali mi je stvarno bilo drago da je to učinila. Osjećao sam se posebno, kao da imam pravi, važan posao.

Martha se nasmiješila i ponovno sam ostao sam.

Kad sam tu večer poslije prijema stigao kući, ispričao sam Lisi o slici. Nije mogla vjerovati – rekla je da je odvratio i kako to može visjeti u poznatoj galeriji. Iz nekog sam razloga počeo braniti Marthu i biti na njezinoj strani. Ne znam zašto. Možda mi se malo sviđala, možda mi se sviđela njezina obitelj – možda sam im vjerovao i, ono, počeo se povoditi za njima. Jer sam znao da su fini ljudi i ako oni nisu ništa loše vidjeli u *Isusu od Bradavica*, onda toga nije ni bilo. A uostalom, to sve što je Lisa rekla... To je bilo čisto neznanje. ‘Trebao bi ga iznijeti dok nitko ne gleda i razbiti ga u komadiće’, rekla je.

‘Nakon što je uložila toliko truda?’ rekao sam.

‘To uopće nije bitno’, rekla je. ‘Mislim, i Hitler je uložio puno truda, zar ne?’

‘Što to tebi smeta?’ pitao sam je. ‘Ne moraš ići tamo i gledati je.’

‘E, pa ne volim znati da je tamo’, rekla je. ‘A i ja sam je platila. Svojim porezom.’

Njezinim porezom. Koliko je njezinog poreza otišlo u *Isusa od Bradavica*? Zvučala je kao jedan od onih luđaka što se javljaju u radioemisije. Izvadio sam najmanju kovanicu iz džepa i bacio je prema njoj. ‘Evo ti,’ rekao sam, ‘evo ti natrag tvoj porez. Još si i zaradila.’

‘Zašto si takav?’ pitala je.

‘Zato što mislim da je slika dobra’, rekao sam. ‘Pametna.’

Lisa nije mislila da je slika pametna. Mislila je da je glupa. A ja sam mislio da je ona glupa, to sam joj i rekao, pa kad smo otišli na spavanje više nismo međusobno razgovarali.

I tako ja jučer ujutro sjednem na autobus da odem na posao i pokupim novine koje je netko ostavio na sjedalu, kad ono, evo je, moja slika preko cijele sedme stranice. Piše: **PERVERZNA SLIKA NA UDARU PROSVJEDNIKA** i hrpa stvari o tome kako je to sramotno, i ljudi iz crkve i iz konzervativne stranke blebeću o tome kako se to ne bi smjelo tolerirati, i netko iz policije veli da bi trebali ispitati Marthu i možda dići optužnicu za nedolično ponašanje. Pročitao sam i pomislio, nikad prije nisam bio u vijestima. Jer to na neki način i jest o meni. To je moja prostorija, moj osobni prostor i čak sam na neki čudan način i o slici počeo razmišljati kao da je moja. Vjerojatno je nitko osim Marthe nije gledao toliko kao ja pa, na neki način, osjećam da se moram zaštitnički postaviti. (Što je i dobro, ako bolje razmislite, s obzirom na to da mi je to posao.) Ne sviđa mi se to što ovi govore da je perverzna jer i jest i nije, i ne sviđa mi se što policija veli da će dići optužnicu protiv Marthe za nedolično ponašanje, i ne sviđa mi se pomisao da će je maknuti s izlož-

be jer pred vratima piše da je bolje da ne ulazite ako mislite da vam se neće svidjeti. Pa zašto bi ušli? Želim da ljudi vide što sam ja vidio. Nešto prekrasno ako gledate na jedan način, iz daljine, a ružno ako gledate na drugi, izbliza. (Katkad tako mislim o Lisi. Kad uđe u sobu upravo kad trebamo izaći pa je našminkana, ima frizuru i sve to, čovjek bi rekao da može biti manekenka. A katkad kad se po noći probudim i okrenem, a ona je dva centimetra od mene i smrdi joj iz usta, i pomalo hrče, mislio bi si... ma, nije bitno što bi mislio, ali u svakom slučaju ne bi mislio da bi mogla biti manekenka. Možda je Marthina slika na neki način takva.) Ali ako bude po volji ovih, onda nitko ništa neće vidjeti, a to nije u redu. Ne nakon toliko truda. Nakon sveg tog izrezivanja i lijepljenja.

Jeste li znali da se u umjetničkoj galeriji ne smije pušiti? Nisam ni ja. Sranje.

Kad sam stigao, pred galerijom se već okupila hrpa ljudi. Neki su od njih u redu čekali za izložbu, a neki su bili prosvjednici – imali su transparente i pjevali su crkvene pjesme – bilo je i televizijskih ekipa, fotografa, i sve je djelovalo poprilično zbrkano. Samo sam se probio kroz njih, pokucao na ulazna vrata i pokazao propusnicu, i jedan od tipova me pustio da udem.

‘Danas ćeš imati pune ruke posla’, rekao mi je jedan drugi dok sam se išao presvući, a ja sam si mislio, da, jedva čekam.

Isprva se nije bogzna što događalo. Ljudi su redovito ulazili i gledali, nekolicina je kao kvocala, ali ono što je baš lukavo kod slike jest da se moraš skroz približiti da bi se uvrijedio, jer ako stojiš na drugoj strani prostorije ne vidiš ništa osim Kristova lica. Pa onda oni koji kvocaju izgledaju kao pravi mulci, jer moraju gurnuti nos pod sliku da bi vidjeli

bradavice, tako da si pomislite da su pervertiti. Znae što, najprije moraju ignorirati natpis koji im kaže neka ne ulaze, onda moraju prijeći cijelu prostoriju, i onda vele: ‘Oh, od-vratno.’ Što znači da to zapravo i traže.

Nakon otprilike sat vremena stigao je prvi luđak. Izgledao je kao luđak: komadi kose falili su mu, kao da su je moljci po-jeli, i imao je neke goleme cvikere i stalno je treptao, kao da je poremećena sova. Čak se i oblačio kao luđak: iako je vani bilo vruće, imao je zimski kaput prekriven bedževima s natpi-sima tipa ‘NE PRATI ME – I JA SAM SE IZGUBIO’ i ‘JA SAM PAHULJASTO MEDENO ČUDOVIŠTE’. A i smrdio je, tako da ga nije baš bilo teško zamijetiti. Nije bio *prikrive-ni* luđak, ako znate na što mislim.

Nekoliko je minuta buljio u sliku, a onda se bacio na ko-ljena i počeo se moliti. Sve tipa ‘Blagoslovljeni Bože koji si poslao sina svojega jedinoga, Isusa Krista, spasitelja našega, izbavi nas bla, bla, bla’, ali čudno je bilo to što niste mogli skužiti moli li se on zato što gleda Krista ili se moli kao što su se oni u Egzorcistu molili, da otjeraju đavla iz sobe. Sve u svemu, nakon nekog vremena sam popizdio i izmislio pra-vilo.

‘Žao mi je, gospodine. Ne smije se klečati u galeriji’, rekao sam.

‘Molim se za spasenje tvoje duše’, rekao je.

‘Ne znam, gospodine, ali ne smije se klečati. Nema slika-nja blicom, nema sendviča, nema klečanja.’

Ustao je i nastavio mumljati pa sam mu rekao da i mo-litva otpada.

‘Zar vas nije briga?’ rekao je.

‘Briga za što, gospodine?’

‘Zar vas nije briga kamo idete?’

‘A kamo bih išao?’

‘U pakao, čovječe! Gdje će vam guje jesti oči, a vatra paliti organe za sve vijeke.’

‘Zapravo i ne, gospodine.’ Mislio sam zapravo, ne vjerujem da će me baš poslati u pakao. Bar ne zbog stajanja pred slikom.

Nitko zapravo ne želi poći tim putem, mislim to s jednjem očiju, zar ne? Nije baš... *veselo*, je li? Mislim, sigurno je gadno biti ovaj seronja. A što on radi? Je l’ samo hoda naokolo i traži nešto zbog čega će početi treptati, baciti se na koljena i mumljati do besvijesti? Proveo li čitav život lutajući po Sohou i King’s Crossu? Ako je tako, onda nije ni čudo što je luđak. Ako ne provodiš vrijeme s djecom (a velim vam, ovaj tip nema djece), ili ne piješ s kompićima (a dam se kladit da ni kompića baš nema u izobilju), ili ne gledaš *Frasiera* (volim *Frasiera*)... završiš kao on, zar ne?

Upravo kad sam se počeo pitati što da radim s njim, ušle su dvije žene, on se pokupio, pa su se stvari na neko vrijeme smirile. A onda, prije stanke za ručak, baš kad sam pomislio da će dan ipak proteći bez živciranja, uleti tip sa psećom ogrlicom oko vrata. Jebeni svećenik! Bio je mlađi od većine svećenika, a i nešto moderniji – imao je lepršavu frizuru tipa Hugh Grant, i bio je u trapericama. Ušao je u prostoriju, stao i buljio, i znao sam, jer sam dotad već znao sve kutove i udaljenosti, da s tog mjesta ništa ne vidi. Bolje rečeno, da vidi Krista, ali da ne vidi bradavice. Ali kad se počeo približavati slici, ja sam se počeo približavati njemu, da mu prepriječim put, pa smo stajali tako da su nam se nosovi gotovo doticali.

‘Zašto to želite, velečasni?’ pitao sam ga. ‘Zašto jednostavno ne ostanete tu gdje ste sad?’

‘Moram sam odlučiti’, rekao je.

‘Znate što je tamo’, rekao sam. ‘Svi već znaju što je tamo. Zašto biste morali vidjeti? Ostanite gdje jeste. Pogledajte. Prekrasna je.’

‘Kako nešto može biti prekrasno ako je napravljeno od pornografije?’

Na tren sam se poželio prepirati oko nečega totalno desetog. Htio sam mu reći da ovo nije pornografija. Ovo su samo proste slike. Pornografija je ono što smo mi u vojsci gledali. Sa psima i lezbama u koži i takve stvari, ali ne možete pričati svećeniku o seksu sa psima, zar ne? Barem ja nisam mogao.

Krenuo je udesno, da bi me izbjegao, pa sam ja krenuo ulijevo, a onda smo isto otplesali i na drugu stranu. Već je postajao nervozan pa sam ga na kraju morao pustiti da prođe; kunem se da bi inače sve puklo i dobio bih otkaz jer sam ga odalamio.

‘Jeste li sad zadovoljni?’ rekao sam nakon što je već duže vrijeme bio tamo.

‘Zašto je to napravila, što mislite?’

‘Ne bih znao, velečasni. Ali je, inače, vrlo draga mlada žena.’

‘Onda je to još žalosnije.’

Meni nije. Mislio sam. Da ju je napravio neki glupi stari prdonja, koji u slobodno vrijeme viri ženama pod suknju, to bi bilo jedno, ali kad vidite kakva je Martha, onda je to druga priča, kad vidite kakva je osoba. Na kraju joj nekako vjerujete, i vjerujete u to što radi i zašto. Barem ja. Jasno mi je da to ne pali kod svakoga. Onom luđaku na primjer, to ne bi ništa značilo.

‘Mislim da ste dovoljno bili ovdje’, rekao sam svećeniku. To je, naravno, prevršilo svaku mjeru, ali zapravo mi ga je bilo dosta i nisam htio da više bude u mojoj prostoriji.

‘Molim?’

‘Rekli su nam da pripazimo na one koji se zadrže dulje od pet minuta. Znaite, perverznejake i takve.’ To je upalilo.

Da sam o *Isusu od Bradavica* samo čitao u novinama ili čuo na vijestima nesumnjivo bih mislio da to nije u redu. Da je bolesno. Glupo. Uzalud potrošen novac poreznih obveznika. (To uvijek kažemo, čak i kad nemamo pojma jesu li porezni obveznici to platili ili ne, što god to bilo, zar ne?) A poslije toga više ne bih ni pomislio na to, vjerojatno. Ali stvari su kompliciranije kad doslovno stojite cijeli dan kraj nje. Ni sad ne znam što zapravo o njoj mislim, ali najbolje mi je kod onog luđaka i kod svećenika i svih koji su je tog prvog jutra došli pogledati to što oni umjesto tebe odluče na čijoj si strani. Nisam na njihovoj, to je sigurno, i što sam više s tim drkadžijama, više ih mrzim. Sve je, zapravo, jednostavno. Finim ljudima se slika sviđa, i razumiju je, i pogledaju od čega je napravljena, ali ne gledaju je zbog toga; oni grozni uđu, satima pilje u sise, dahću jedni drugima na uho (ili, ako su stvarno ljudi, sami za sebe)... Uopće ne moraš razvijati svoje mišljenje. Trebaš samo pogledati što drugi misle. Ako ti se ne sviđa kako izgledaju, onda misliš suprotno od njih.

Svećenik je jedva stigao otići kad se pojavio cijeli jebeni zoološki vrt. Prepoznao sam nekoliko majmuna: ona političarka za koju sam siguran da sam je vidio na televiziji, ona debela koja uvijek tupi o obitelji i takvim stvarima, i dovela je sa sobom televizijsku ekipu. Novinar je onaj tip koji radi slobodne vijesti na BBC-u. I vi biste ga vjerojatno prepoznali – elegantan, fina odijela, umjetni ten. Nego, trebali ste čuti onu žensku. Vikala je da Marthu treba poslati u zatvor, da ljudima koji su postavili izložbu treba, ne znam, oduzeti dozvolu ili tako nešto... A onaj elegantni seronja ju je samo podbadao. ‘Vodite jaku kampanju za povratak obiteljskih vrijednosti i pretpostavljam da vam ovako nešto ne pomaže pri postizanju vaših ciljeva...’ Takve stvari. Kad su završili, prišao sam novinaru i porazgovarao s njim, samo malo da ga isprovociram, u tom smislu.

‘Tako, znači’, rekao sam. ‘Hoćete li imati još nekog da nešto kaže?’

‘Kako to mislite?’

‘Mislim, ne možete imati samo nju, zar ne?’ Stajala je na udaljenosti od pola metra i skidala mikrofon tako da sam znao da me čuje. Okrenula se i pogledala me.

‘Razgovarat ćemo i s umjetnicom’, rekao je voditelj. ‘Trebala bi doći svaki tren.’

‘Jeste li snimili sliku izbliza?’

‘Rekao bih da jesmo’, rekao je. Skroz sarkastično, kao da pričam gluposti.

‘Znači da ćete na lokalnim vijestima pokazati tisuće bradavica? Moja djeca to gledaju.’

‘Zaista?’ rekao je kao da mi ne vjeruje. Kao da netko sa skinhedskom frizurom ne može imati djecu koja gledaju išta drugo osim nogometa. Uobražena svinja. Dobro, moja djeca ne gledaju vijesti, ali zato što su premala, a ne zato što su glupa. Idiot.

Kad se pojavila Martha, shvatio sam da sam zapravo malo zatreskan u nju. Izgledala je sjajno – svježje, i prijateljski, i mlado, i na sebi je imala neku kričavo zelenu majicu koja je pridonijela njezinoj svježini. Političarka je imala tamni kostim, i inače je imala kruto lice, a uz Marthu je izgledala staro i okrutno. Pozdravila me i pitala kako sam pa sam joj rekao za svećenika i luđaka, a ona se samo nasmijevala.

Novinaru se nije sviđala, vidjelo se. Pitao ju je smeta li joj što je uvrijedila tolike ljude, a ona je rekla da misli da baš i nije, samo jednog ili dva. Pa ju je pitao koji je smisao slike, a ona je rekla da ne bi htjela objašnjavati, misli da slika sve govori, ako sve mora objašnjavati onda je mogla samo napisati značenje, a nije se trebala truditi lijepiti sve te bradavi-

ce na papir. A novinar je rekao, e pa neki bi radije da se i niste trudili, a ona je rekla, e pa ovo je slobodna zemlja.

Iskreno rečeno, bio sam razočaran. Nadao sam se da će reći koliko je slika lijepa – koliko sveta i slično. I htio sam da objasni da se morate jako približiti ako želite vidjeti bradavice, kao svećenik, a kakav si onda svećenik ako to želiš učiniti. A i ja sam htio čuti zašto ju je napravila. Mislim, mora nešto biti iza toga, zar ne? Nekakvo značenje. Ne možeš se samo probuditi ujutro i napraviti tako nešto, zar ne? Znao ono: ‘Što da radim sa svim tim sisama koje sam izrezuckala? E, mogla bih napraviti sliku Krista na križu...’

Možda su trebali mene intervjuirati. Kao što sam već rekao, možda sam ja razmišljao o toj slici više nego itko. Jer ona ne zna, Martha. Nije ju vidjela na djelu kao ja. A nije ni provela vrijeme pred njom promatrajući ljude koji je gledaju. Možda bi trebala, onda bi znala reći nešto o njoj u intervjuima.

Neposredno uoči zatvaranja, onaj smrdljivi luđak sa značkama vratio se s jajetom i pokušao ga baciti na sliku. Odmah sam skužio što smjera pa sam ga zgrabio za ruku baš kad ju je dizao i jaje je odletjelo oko pola metra i na kraju se razbilo na podu. To je bilo toliko jadno da sam se počeo smijati i sjetio se klinca s hrđavom bodljom pred klubom i zašto sam odustao od toga posla. Teško je bojati se štrkljava čudaka s jajetom. Ali ipak sam još bio ljut pa ga nisam pustio kad ga je bacio – prikliješti sam mu ruku na leđa nasilnije nego što je trebalo pa je počeo vikati. Izgurao sam ga van kroz hodnik prema ulazu. Toliko sam mrzio tog seronju da sam malo pretjerao – zavrtao sam mu ruku i govorio mu što god mi je palo na pamet, a on mi je rekao da će me tužiti i pozvati policiju i da se neće moliti za moju dušu i da se nada da će me snaći sve patnje prokletstva. Krelac.

Ali znao je što radi. Dok sam gurao luđaka niz hodnik iza mene je nastala frka, bilo je vike i loma i uključili su se alarmi, a onda se začuo zvuk trčanja. Pustio sam luđaka i vratio se do svoje slike, a tamo su bila dvojica drugih zaštitara i gledali su u pod. Netko je dobrano sjebao *Isusa od Bradavica*. Skinuli su ga sa zida, cijeloga ga izgazili, a onda zbrisali. Gotovo ništa nije ostalo.

Došlo mi je da se rasplačem. Stvarno. Iznevjerio sam Marthu, napravio sam glupost jer sam napustio prostoriju, tek kad sam vidio da je slika uništena, shvatio sam kako je volim. Ali reći ću vam još nešto, nešto stvarno čudno: kad sam vidio Krista na podu onako rastrganog... Stvarno je bilo šokantno. To što su ovi učinili bilo je mnogo bogohulnije nego ono što je Martha napravila. Pitam se jesu li na to mislili dok su to radili? Jesu li se na tren kolebali, ili bojali? Jer velim vam, da sam vjernik i da vjerujem u pakao gdje ti guje jedu oči i sve to, ne bih baš gazio po Isusovu licu. Isus je Isus, nije li? Bez obzira na to od čega ga napravite. I možda je to jedna od stvari na koje je Martha ciljala: Krist je tamo gdje ga nadete.

Pojavili su se neki ljudi iz galerije, ljudi koje sam večer prije vidio na prijemu, ali nitko tko se udostojio razgovarati sa mnom. Pa sam im ispričao o luđaku i jajetu i kako nisam smio napustiti svoj položaj, ali jesam, i nisu djelovali kao da mi nešto zamjeraju. A onda je došao murjak pa sam mu ispričao istu priču. Ali se činilo da mu je smiješno. Nije da se smijao ili tako nešto, ali se vidjelo da mu je to na dnu liste prioriteta.

A onda je ušla Martha. Pošao sam prema njoj jer sam je htio zagrliti, ali sam na vrijeme skužio da moj odnos prema njoj nije isti kao njezin prema meni, ako shvaćate što želim reći. Zbog svog posla sam posljednjih nekoliko dana puno razmišljao o njoj, ali ona sigurno nije puno razmišljala o meni, zar ne? U svakom slučaju. Nisam je zagrlio. Samo sam

joj prišao i rekao, znate, žao mi je i to, ali kao da me nije čula. Samo je buljila u sliku na podu i rekla: ‘Oh, Bože’, što je, s obzirom na okolnosti, bilo točno.

A kad je ponovno digla pogled, lice joj se ozarilo. Bila je oduševljena, uzbuđena kao dijete. Nisam mogao vjerovati.

‘Ovo je savršeno’, rekla je. ‘Izvršno.’

‘Kako to mislite?’ rekao sam, jer mi nije bilo jasno.

‘Tko je to učinio? Jeste li vidjeli?’

Ispričao sam joj o smrdljivom luđaku i o tome kako mislim da me je preveslao, navukao me da izađem iz prostorije da bi njegovi prijatelji luđaci mogli obaviti svoje, a ona je uživala. Uživala je u cijeloj priči. ‘Savršeno’, ponavljala je. ‘Fantastično.’ A onda: ‘Jedva čekam da vidim snimku.’

A ja, ono: ‘Kakvu snimku?’, a ona pokaže sigurnosnu kameru u gornjem kutu prostorije.

‘To je dio svega’, rekla je. ‘To je dio izložbe. Nadala sam se da će prvog dana netko doći i to napraviti pa da drugog dana možemo pokazati film i... Nazvat ću ga *Nesnošljivost*.’

A ja sam razmišljao o svećeniku i političarki i o svima ostalima koji su dolazili i zabijali nos u sliku, a onda govorili kako im se gadi i kako je šokantna i shvatio sam da će biti zabavno kad ih ljudi budu gledali na telki. Ali to je, zapravo, bilo sve, malo zabave.

‘Znači to je bila poanta?’ rekao sam. ‘Da netko dođe i uništi je?’

‘Reći ću vam ovako’, veli ona. ‘Da nisu, imala bih problem. Imala bih Isusov portret napravljen od sisa, a što bih s tim? Zoveš se Dave, je li? E, pa Dave. Bit je umjetnosti provokacija. Izazivanje reakcije kod ljudi. To sam uspjela. Umjetnica sam.’

Sjetio sam se prijema kad mi je zahvalila i pitao sam je zašto je to učinila ako je htjela samo da je netko uništi. Ali nije se sjećala da mi je zahvalila. Pa sam joj rekao, morate

se sjećati, sinoć, na prijemu. Kad sam vas slikao, a vi ste mi prišli, poljubili me u obraz i rekli ‘Hvala.’ Slegnula je rame-nima i rekla: ‘Ah, da. Zahvalila sam vam što ste nas slikali, valjda.’ Kao da to nije ništa. Što očito i nije, sad mi je jasno. Valjda kad si umjetnik ništa ne znači poljubiti nekog u obraz. Stalno to rade. ‘Kutiju Marlboro Lightsa, molim.’ Pusa. ‘Na Trg Leicester, molim.’ Cmok. Ne znači, oh, hvala vam što obavljate važan i opasan posao, očito. Glupača. Trebao sam samo stajati na mjestu. Nisam trebao izaći sa smrdljivim luđakom s jajetom. Jer, ako razmislite... Uništena je jedino zato što je meni bilo previše stalo. Mogao sam samo stajati na mjestu, zaustaviti jaje, riješiti se luđaka, ali išao mi je na živce, pokušao je oštetiti moju sliku – *moju sliku* – a ja sam se htio uvjeriti da je izašao iz zgrade, možda ga usput malo i izdevetati. Zato i nisam bio u prostoriji kad su je strgali. Tako znači. Ona ne bi shvatila, ali trebala je mene za film isto koliko je trebala i njih.

Kad sam sinoć otišao kući, osjećao sam se glupo. Ako baš hoćete, osjećao sam se onako kako izgledam: izbacivač obrijane glave, visok dva i pet, težak 95 kg, koji nema pojma o umjetnosti. Dva sam dana mislio da je nešto, ono, prekrasno i da ga treba čuvati, a cijelo vrijeme je zapravo bilo čisto govno, obješeno na zid jer je neka ženska mislila da će biti zabavno ako ga netko uništi. Znači, svi su budale, zar nisu? Luđaci su budale jer rade ono što se od njih očekuje, i ja sam bio budala što sam ih pokušao spriječiti... Jedino Martha nije budala. Ona nas gleda i zabavlja se. Ma, jebeš nju.

Jedino, možda i nije tako lukava koliko je mislila. Jer film se sad prikazuje, gore uz hodnik, i nitko ga ne gleda. Predugačak je, tako da se većinom ništa ne događa, a uostalom, ne vidi se baš puno – zajebali su kut snimanja pa se vidi kako skidaju sliku sa zida, ali se ne vidi da netko skače po njoj. I nije lijepo. Obična snimka sa sigurnosne kamere poput one na benzinskoj koju vidite dok čekate u redu. Do-

bijete to umjesto Kristova lica na mukama. Pa tko je onda budala, ha, Martha?

Sad imam luk. Jebeni luk. I neke druge stvari, krevete, šatore i takva sranja, jer više nisam sam u prostoriji; sigurnosni film nije kontroverzan pa nitko ne treba paziti na njega. Ali moj stolac je kraj luka i ubija me od dosade, jer o luku nemate što razmišljati, zar ne? Pa i ne razmišljam. Samo sjedim i smišljam što bih htio raditi, osim biti Tiger Woods ili Richard Branson.